

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДУ

Поняття перекладу в контексті міжкультурної взаємодії є надзвичайно широким і може потребувати виконання декількох завдань. Мова йде як про самостійне спілкування, так і про використання електронних засобів перекладу. Для отримання загального уявлення про зміст тієї чи іншої сторінки в Інтернеті, користуються одним з відомих інтерактивних перекладачів. У тих випадках, коли мова йде про значні обсяги перекладу, про переклад відразу на кілька мов, про якість перекладу термінів, необхідність професійного підходу стає надзвичайно важливою.

Як свідчать статистика і економічні дослідження, індустрія перекладів у всьому світі за останнє десятиліття зросла в кілька разів, і протягом останніх років щорічні темпи зростання цієї галузі в середньому становили від 15% до 25%. Взаємодія культур вимагає міжмовного і міжкультурного обслуговування, яке виражається у зростаючій потребі в перекладі і культурній адаптації. Саме вирішення цих питань стає ланкою, що пов'язує процеси глобалізації та локалізації, часто дозволяючи нейтралізувати негативні і посилити позитивні сторони цих явищ. Збільшення попиту на перекладацькі послуги висуває нові вимоги до термінів і якості виконуваних робіт.

Стрімкий розвиток науки та техніки наближає нас до суспільства без мовних бар'єрів. Постає питання: чи можуть машини перекладати так само, як і людина? Напевно, що ні. Будь-які інновації в технологіях перекладу не скасують необхідності вивчення іноземних мов. Особливо це стосується перекладу художніх творів, коли від перекладача вимагається збереження усіх особливостей оригінального твору.

Переклад, виконаний людиною, також не можна назвати ідеальним, адже існує багато унікальних реалій і таких сфери мови, які пов'язані з культурними особливостями, а, отже, є неперекладними.

Ідея про використання комп'ютера для перекладу з однієї мови на іншу вперше була висловлена в 1947 р в США, незабаром після появи перших ЕОМ. Перша публічна демонстрація можливостей машинного перекладу відбулася в США в 1954 р. Цей експеримент виявився вдалим і в багатьох країнах почалися дослідження в галузі комп'ютерної лінгвістики. Організатори експерименту були впевнені, що проблема машинного перекладу буде вирішена протягом 3 – 5 років. Однак насправді все виявилось складніше і, незважаючи на величезні досягнення в цій галузі, найдосконаліші системи машинного перекладу досі не в змозі забезпечити таку якість, яку можна протиставити роботі професійного перекладача.

Системи автоматизації перекладу (Computer-Assisted Translation Tools, Computer-Aided Translation Tools, CAT Tools) стали невід'ємною частиною процесу професійного перекладу. Це комплекс технологій і засобів для перекладу документації, локалізації програмного забезпечення, уведення термінологічних глосаріїв, перевірки якості перекладу, розподілу перекладацьких проектів. Застосування цієї системи дозволяє значно збільшити швидкість перекладу документів.

Використання САТ-засобів є доцільним для перекладу технічної, фінансової, юридичної та іншої документації, матеріалів з високим ступенем повторюваності текстів. Кількість повторів в подібних документах може досягати 50%, що означає збільшення швидкості перекладу в приблизно в півтора-два рази. Використання САТ-засобів також потрібне при роботі декількох перекладачів над одним проектом, коли необхідно забезпечити послідовний і узгоджений переклад.

Точний переклад термінології – одна з найважливіших вимог якісного перекладу. Для забезпечення точності і узгодженості термінологічних одиниць в системах автоматизації перекладу зазвичай використовуються єдині централізовані сховища термінів (універсальні електронні словники). Крім цього фахівці створюють додаткові одномовні чи багатомовні термінологічні глосарії для окремих проектів і / або замовників. Це дозволяє підвищити якість перекладу.

Системи, створені для автоматизації перекладу, не гарантують якості, вони лише пропонують ефективні інструменти, якими потрібно вміти правильно користуватися. Найбільша база перекладів та велика кількість словників не є гарантими досконалого перекладу. Організація контролю якості на всіх етапах процесу перекладу відіграє провідну роль.

Додаток Google Translate використовує можливості окремих систем, а не ретельно змальовує правила граматики і мовні особливості. З кожним новим поповненням баз даних, якість перекладу Google Translate зростає.

Важко повірити в те, що перекладацькі технології зможуть повністю замінити усних і письмових перекладачів. Можливо, власне професія перекладача еволюціонує одного дня. Нинішній перекладач – це ціла команда фахівців, озброєних найсучаснішою технікою і програмним забезпеченням. Автоматизація застосовується в сучасній індустрії перекладів дозволяє повністю або частково автоматизувати:

- розпізнавати мови і текст;
- перекладати окремі терміни;
- створювати бази даних перекладів.

Можливості автоматизації процесу перекладу розширюються. Крім того, технологічні новинки дозволять за допомогою новітніх засобів підвищити рівень володіння іноземними мовами.

Багато перекладачів вважають, що усний переклад – це мистецтво, тому переклад – діяльність найвищого рівня складності. Звичайно ж, саме через складність перекладу люди і повинні залучати машини – з метою спрощення процесу. Перекладацькі технології обговорювали серед іншого на конференції Localization World [1].

Масштаби і швидкість виконання – дві основні рушійні сили для технологій як письмового, так і усного перекладу. Тому використання технологій з метою підвищення можливостей в сфері перекладу – це обов'язкова вимога в суспільстві, яке хоче встигнути за бурхливим розвитком інформаційного контенту.

Існує такий вид використання комп'ютерів у перекладацькій діяльності, який заснований на технології Translation Memory [2]. Ця технологія і відповідні програмні інструменти виникли з реальної практики перекладацької діяльності і набули великої популярності. Програма дозволяє не тільки суттєво збільшити швидкість і знизити витрати на переклад, а й містить безліч механізмів і способів перевірки якості (однорідність використання термінології, стилю тощо) Максимальна ефективність цієї технології досягається у перекладі великих обсягів однотипної документації. Укладання і ведення термінологічних словників дають можливість забезпечити єдність термінології в рамках одного проекту, кількох проектів одного замовника, в одній предметній області, а також гарантувати високу якість і адекватність перекладу. Застосування ТМ-технологій (Translation Memory – база перекладів) дозволяє: скоротити обсяги тексту, що

перекладається, виключити з обробки повтори і сегменти, які можуть бути знайдені серед накопичених перекладів, збільшити швидкість роботи, забезпечити високий рівень однаковості і якості перекладу, працювати з текстами в самих різних форматах і забезпечити синхронну взаємодію великої кількості перекладачів в межах одного проекту. Технології машинного перекладу (МТ-технології), застосування яких хоча і вимагає величезної підготовчої роботи і великих витрат на обладнання і персонал, проте є дуже продуктивними.

Міжнародною асоціацією в області стандартів локалізації (перекладу, культурної і мовної адаптації) – LISA (Localization Industry Standards Association [3]) розроблена модель забезпечення якості для проектів перекладу. У цій моделі враховані параметри якості, які використовуються на практиці визнаними лідерами в області інформаційних технологій: Microsoft, Digital Equipment, Rank Xerox та IBM. Відповідно до цієї моделі якість перекладів може забезпечуватися двома незалежними процесами: вибірковою перевіркою матеріалів або безперервним повним контролем. Параметри оцінки якості перекладів діляться на 7 категорій: адекватність перекладу, точність перекладу, відповідність перекладу прийнятої термінології, якість мови, стиль, відповідність нормам і стандартам країни, для якої робиться переклад, послідовність (однаковість) застосовуваних понять і визначень. В рамках цих категорій помилки класифікуються як істотні, серйозні і незначні. На практиці процедури контролю якості також часто здійснюються згідно зі світовими стандартами [4].

Орієнтація на промисловий підхід в області перекладацьких послуг дозволяє швидко і якісно задовольняти запити щодо виконання великих обсягів перекладів. Автоматизація перекладацької праці, виключення багатьох операцій, які раніше традиційно виконувалися вручну, активне використання накопичених текстів та термінів уможливує істотне зменшення собівартості процесу, а отже і ціни перекладацьких послуг. Необхідність постійного вирішення декількох задач вимагає участі в процесі ретельно підбраною команди фахівців. Використання стандартних, повністю задокументованих процесів дозволяє скоротити час і трудовитрати на окремі операції і заощадити сили і засоби за рахунок використання вже наявних напрацювань (організаційних, програмних, мовних тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Translation Automation. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://locworld.com/events/locworld32-montreal-2016/>

2. What is Translation Memory?. [Электронный ресурс]. – режим доступа: <http://www.translationzone.com/solutions/translation-memory/>

3. Industry Standards. [Электронный ресурс]. – режим доступа: [www.https://www.gala-global.org/resources/industry-standards](https://www.gala-global.org/resources/industry-standards)

4. Standards and Guidelines for the Language Industry. [Электронный ресурс]. – режим доступа: <http://lsrp.galacrisp.org/#requirements.html>

УДК 80(063)

ББК 80я43

А 43

А 43 **Актуальні питання філологічних наук: наукові дискусії:** Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 23-24 вересня 2016 року. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2016. – 104 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Рекомендовано до друку рішенням Правління ГО «Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень» від 26 вересня 2016 р. (протокол № 65).

УДК 80(063)

ББК 80я43

А 43